

Vizualita samizdatu

Moje jméno:

Ukážeme si, co je samizdat a co vedlo tvůrce odejít do undergroundu. Podíváme se na to, jaké způsoby vyjadřování a média používali a jak cenzura a technické možnosti ovlivnily předávání informací. Představíme si důležité osobnosti českého samizdatu a podíváme se na současnou Do It Yourself (DIY) kulturu zinů.

skupina

jednotlivec

Pro začátek se rozdělte do skupin po 2 až 5 lidech. Budete pracovat ve skupině i jednotlivě. V úvodu každé kapitoly zhlédněte přiložená videa z TV cyklu Identita – příběh českého grafického designu.

Video:
[Samizdat](#)

1 Samizdat

Vytvořte myšlenkovou mapu samizdatu na formát A3. Zanešte tam informace vyplývající z těchto otázek:

- Vysvětlíte pojem samizdat. Pokud neznáte význam slova, dohledejte jej.
- S jakým historickým obdobím si fenomén samizdatu spojíte a proč?
- Co znamená pojem underground a proč tvůrci tvořili pod touto hlavičkou?
- Které osobnosti ve videu vystupují?
- Jaké knihy, autoři a časopisy v samizdatu vycházeli?
- Jak je ve videoukázce popisován tvůrčí proces výroby samizdatových publikací? Vymenujte nástroje, postupy a výrazové prostředky, které autoři využívali. Jaká měli omezení?

2 Ziny

Fanzin nebo zkráceně zin si můžete představit jako fanouškovský časopis na libovolné téma. Fanziny mají opravdu širokou škálu podob a formátů a nabízejí tak mimořádně svobodnou a zábavnou platformu pro vyjádření. Na tvorbu zinu může být člověk úplně sám, ale poslouží i jako základ pro kolektivní práci. Takovými fanziny byly bezpochyby samizdatové časopisy jako Vokno, Revolver Revue a další.

Ziny jsou podobně jako samizdatové publikace nekomerční, neprofesionální, nízkonákladové časopisy distribuované, produkováné a publikované samotnými tvůrci. Souvisejí s kulturou DIY (Do It Yourself).

a) Jaké znáte ziny?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Na rozdíl od samizdatu, kdy tiskoviny vznikaly z vnitřní potřeby tvůrců v politickou cenzurou omezených podmínkách, je dnes tvorba zinů svobodná. Ačkoli s dostupností počítačů a tisku dnes i jednotlivci dokážou do světa poslat profesionálně vypadající publikaci, tvůrci zinů jdou záměrně opačným směrem a dobrovolně volí omezení analogových postupů, aby se vymezili vůči komerční digitální produkci. Pracují s nástroji, materiály a výrazovými prostředky, které jsou po ruce, podobně jako tvůrci v samizdatu. Chyby a nedokonalosti se počítají za známku autenticity.

„Ziny jsou dobrovolně a vědomě amatérské.“

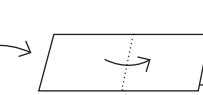
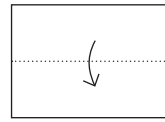
Miloš Hroch, mediální teoretik

Tvůrčí úkol

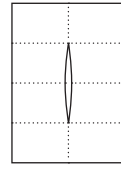

Vyzkoušejte si ve skupinách vytvořit vlastní školní mini zin z jednoho kusu papíru podle návodu. Zkuste si ve skupině rozdělit role jako ve skutečné redakci – někdo bude mít na starosti texty, jiný obrazový doprovod nebo třeba titulní stranu. Každá skupina si po domluvě zvolí téma zinu, které nějak souvisí se školou (třeba školní jídelna, předmět, co na škole chybí, nebo cokoliv vás aktuálně zajímá). Zin vytvořte formou koláže, ručně kreslete, pište, stříhejte, lepte. Pomocí kopírky ziny namnožte a distribuujte po škole.

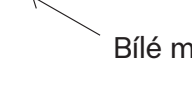
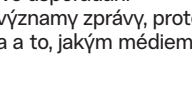
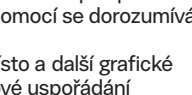
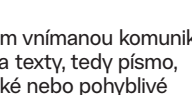
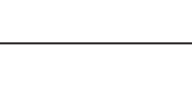
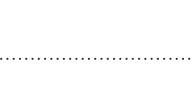
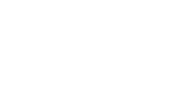
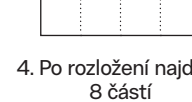
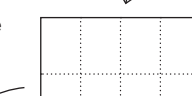
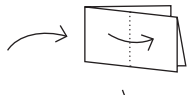
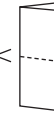
1. Papír přeložte napůl

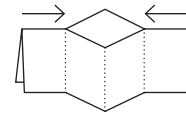
2. Znovu přeložte napůl

5. Ještě jednou přeložte a stříhnete do středu

6.

7. Přeložte a strany stlačte k sobě

8.

Co jsem se touto aktivitou naučil(a)?

Slovníček

Grafický design = oblast designu, která se věnuje navrhování (designování) vizuální komunikace, která nás každodenně obklopuje. Grafičtí designéři a designérky jsou odborníci na vizuální jazyk, vymýšlejí, jak informace správně zpracovat, aby byly snadno srozumitelné, poutavé nebo aby vzbuzovaly ty správné pocity. Pracují s texty, barvami, obrázky, symboly a dalšími grafickými prvky a formáty tištěných nebo digitálních médií. Samotní grafičtí designéři svůj obor vnímají především jako službu veřejnosti, která slovy významného designéra Zdeňka Zieglera „může někdy souviset s uměním“. Grafický design někdy přesahuje z užitého do volného umění. Záleží na tom, zda designéři pracují na něčí zadání, nebo si téma volí sami.

DIY = zkratka anglického spojení „do it yourself“ (česky „udělej si sám“) je označení pro alternativní kulturu (subkulturu), jejíž podstatou je vytváření, pozměňování a opravování věcí bez pomoci profesionálů. Mezi nejtypičtější projevy DIY kultury patří vydávání knih a časopisů, takzvaných zínů nebo též fanzinů (fanouškovský časopis). Běžná je také třeba svépomocná hudební produkce, opravování kol a další projevy související s českým pojmem kutilství. Oproti tomuto fenoménu označujícím spíše lidovou tvořivost s DIY zpravidla souvisí alternativní životní styl, odpor proti konzumní společnosti a ohled na životní prostředí.

Vizuální komunikace = mezi vizuální neboli zrakově vnímanou komunikací patří kromě gest, řeči těla či módy také obrázky a texty, tedy písmo, barvy, symboly, ilustrace, fotografie a další statické nebo pohyblivé informace. Ty dohromady tvoří zprávy, s jejichž pomocí se dorozumíváme.

Vizuální jazyk = obrázky, texty, barvy, prázdné místo a další grafické prvky, způsob jejich umístění, zdůraznění a celkové uspořádání (kompozice) ve formátu. Vizuální jazyk ovlivňuje význam zprávy, protože kromě obsahu sdělení je zásadní také její podoba a to, jakým médiem (nosičem) je přenášena.

